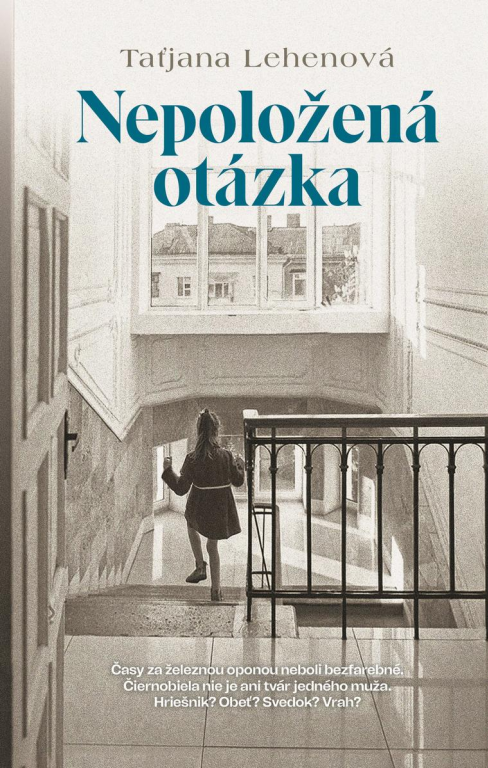

Tatjana Lehenová

Nepoložená otázka

Časy za železnou oponou neboli bezfarebné.
Čiernobiela nie je ani tvár jedného muža.
Hriešnik? Obet? Svedok? Vrah?

Nepoložená otázka

Tatjana Lehenová

Nepoložená otázka

slovařt

Text © Tatjana Lehenová 2023

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2023

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-6193-3

***Nebo nemá žiadne medze pre toho,
kto sa nebojí sám seba.***

Jean Michel Guenassia

Nultá kapitola

Keď sa tak rozhliadam po svete s odstupom toho polstoročia od svojej smrti, vravím si, že sa zase toľko nestalo. Pozemský svet je zatiaľ stále pochopiteľný, hoci to už dlhšie, pochopiteľne, nemá ten istý obsah, ako keď som bola sama na svete. Dajme tomu, že vtedy som s porozumením viac bojovala.

Teraz som zas občas dost' unavená. Akoby nie? Povedzme si to na rovinu: výhra vyzerá inak. Predstavte si, že si hoviete niekde na oblaku (ide, samozrejme, o metaforu – aby ste si to vôbec vedeli predstaviť), hoci „hovieť si“ asi nie je práve najvýstižnejší výraz. Nezostáva vám totiž iné než sa donekonečna dívať. Nič viac.

Proste sa pozeráte.

Na svet.

Na ľudí!

Poviem vám, občas je to vysoká škola pokory, keďže nemôžete nič zmeniť. A pritom niekedy dokonca viete, že toho či onoho už vážne nič dobré nečaká, kým ho prievozník konečne nenaloží na vytúžený čln cez rieku zabudnutia. Lenže... lenže ono to ani s tým zabudnutím nie je vždy rovnaké, nerobte si ilúzie. Nemá zmysel zjednodušovať si v predstavách to, čo príde, aby ste potom neboli zbytočne rozčarovaní.

Na druhej strane priznávam, že väčšinou sa pozerám rada. Je to také príjemné – s hlavou zaborenou v oblakoch. Svet sa kúpe vo svojej každodennej dávke omylov, tiahnucich sa generáciami ako diera v dedených perinách, a ja tvrdohlavo upieram pohľad na jedno miesto. Ani periférnym zrakom, vďaka Bohu, sa odtiaľto nedá naraz registrovať všetko. Iba kúsok, vybranú realitu – a to je dokonalá poistka, ako nás na pozorovateľni udržať. Ved' inak by sme sa buď zbláznili, alebo to tu raz-dva vzdali.

Záleží totiž na našej voľbe. V tom sme my mŕtvi slobodnejší. Aj ja – ak by som sa rozhodla, že už mám všetkého po krk a chcem skrátka odísť, môžem to tu pokojne zabaliť. A môžem to urobiť kedykoľvek, nie som stresovaná nejakým neodvolateľným rozhodnutím. Kdeže, jednoducho sa zodvihnem a odletím ako holubička (tie ľudské prirovnania sú fakt čarovné). V skutočnosti sa skôr vznesiem ako hmla nad krajinou a rozptýlim do stratena.

Možnosť naplnenia princípu slobody po smrti je niečo závažné. Pritom sa spočiatku dá ľahko vrátiť. Doslova si „zalietať“, odpočiniete si a opäť sa usadíte na svojej pozorovateľni na taký dlhý čas, ako budete chcieť. Lenže...

Vždy je v tom nejaké „lenže“, že?

Otázkou je, či si naozaj môžete vybrať. Či je vaša voľba skutočne slobodná, keďže ste i ako duša nejako vnútorne usporiadaní. Ja som napríklad mala hneď od začiatku, teda od výstupu za zónu smrti, jasno. Nechala som predsa na svete svoje deti. A vnúča, ktoré verilo, že ho nikdy neopustím, postavilo si na našej vzájomnej láske všetky svoje detské istoty, a odrazu sa jeho krehký čln (klišé-neklišé) povážlivo hojdal. Moje tri deti, ponechané samy na seba na prahu dospelosti, sa, našťastie, zomkli ako svorka, keď zavetrí nebezpečenstvo. Ale to zlatovlasé sotva trojročné dievčatko náhle cítilo – úplne zreteľne –, že je samo. Môžete sa zasmiať, iste, bežný ľudský údel, je len otázka času, kedy kto na to príde... ale mne sa videlo trochu nefér, že sa s touto celoživotnou pravdou má moje vnúča zmierovať tak skoro.

Okrem toho vždy som bola svojou podstatou predovšetkým matka, a navyše taký pes obranár, hlavne vo vzťahu k svojim deťom – no, ved' vám hovorím, že s tou slobodou voľby to nie je také jednoznačné. Aspoň ja som teda voliť nemusela. Z môjho pohľadu hádam ani nemohla – hneď mi bolo jasné, že sa stanem strážnym anjelom. Najskôr som sa vkradla do tej anjelsky zlatej hlavičky svojej vnučky, aby som ju upokojila a vnukla jej myšlienku, že už naopak nikdy nebude bezmocne sama, pretože už stále bude mať niekoho, kto ju bude strážiť a o koho pritom netreba mať žiadnu starosť, žiadne obavy, pretože sa mu UŽ nemôže nič stať – to je veľká výhoda!

Odteraz už budeš mať svoju babičku neprestajne na obláčiku – zakódovala som jej do myšlienok. A keby sa dialo niečo zlé, ona už to nejako zariadi. Spolahni sa!

Potom som ju chvíľu nechala, už opäť veselú a zvedavú – na pohrebe sa s milou priamočiarosťou domáhala možnosti vyskúšať si svoju rakvu, ako sa mi tam leží – a dopriala som si pár voľných chvíľ. Čakalo ma predsa stretnutie s blízkymi a mali sme si toho toľko čo dať. Hlavne môj muž a malý syn Albert ma rozžiarene vítali. Nádhera vnímať ich zase tesne pri sebe, dokonca sa s nimi prelínať, lenže...

Uvedomila som si, že sa medzičasom oslobodili. Ich väzby na ľudský svet boli už len jemné, a hlavne – mali síce radosť zo stretnutia, ale vôbec ma k svojmu šťastiu nepotrebovali. Sloboda je vyvážujúca. Nielen zo záväzkov, i z potreby vzťahov. Nie že by ste nevnímali ich hodnotu, ale už od nich nie ste nijako závislí.

To dievčatko tam dole, a správne by som mala povedať: tie dievčatá a jeden mládenec tam dole, ma potrebovali viac. A tak som zostala. Zostala som v medzipriestore hneď za prahom života, aby som bola svojím živým blízkym nablízku, hoci som im nemohla priamo pomáhať. Vždy je tu však aspoň nádej, že keď bude najhoršie, niečo vymyslíte. Už to, že som tu bola, predstavovalo možno pochabú nádej na ochranu, hlavne tej malej. Stala som sa jej osobným anjelom strážnym.

Bertík, ako zvyknem volať Alberta, trocha naoko hundral – vraj je to nespravodlivé, ale môj muž sa iba usmieval a vravel, že je len na mne, kedy sa medzi nimi rozptýlim, pretože čas... čas zase nemá takú veľkú cenu... A ten meraný na zemi? Smiešne.

I. ČASŤ

1. kapitola

Ela sedí pred balkónovými dvermi, hľadá von a uvedomuje si, že sa začína stmievať. Pred sebou má veľkú sklenenú stenu. Bytový ateliér s príslušenstvom, ktorého časť s mamou obývajú, sa totiž honosí francúzskymi oknami. Za nimi sa po celej dĺžke bytu ako štrúdlá ťahá balkón, oddelený od voľného priestoru vo výške siedmeho poschodia masívnou balustrádou. Z balkóna je skvelý výhľad na mesto. A tiež na občas osvetlený Hrad a skoro vždy osvetlený Slavín, pomník a cintorín padlých ruských vojakov – osloboditeľov, ako Ela dobre vie. Ťažko povedať, odkedy začala na Slavín podnikáť najskôr rodinné a neskôr i školské výlety.

Slavín mala rada. Bolo tam vždy čisto a pekne, všade plno rozkvitnutých upravených záhonov. A trocha prekvapivé slávnostné ticho, po všetkom tom obvyklom veľkomestskom mumraji. Ela sa tešila, keď tam zašli s mamou. Držali sa za ruky a ona vnímala ten veľkolepo udržiavaný prázdny priestor, osamelosť, zádumčivosť miesta, ktorá tu pôsobila výraznejšie než na mestských cintorínoch.

„Pozri, tento chlapec mal sotva šesťnásť rokov,“ povedala mama zamyslene. „Ktovie, o čo všetko prišiel. Ale tiež ktovie, čomu všetkému unikol. Nedáš si banán?“

Ela potom jedla banán a predstavovala si toho veľkého, už šesťnásťročného vojaka, ako strieľa na nepriateľské vojská a vie, že sa z neho práve stáva hrdina. Hlúpe bolo, že vzápätí zomrel. To si tú slávu ani nestihol poriadne užiť. I keď – možno ho zastrelili až úplne na konci.

Mama Elu obyčajne vyložila na múrik lemujúci priestranstvo pamätníka a Ela cítila, ako sa jej vietor tmolí vo vlasoch, keď sa spolu pozerali na mesto. Snažili sa nájsť dom s ich vzlietnutým balkónom a smiali sa, pretože sa im ho nikdy nájsť nedarilo a Ela sa nesmierne čudovala, ako je možné, že z domu vidí Slavín tak jasne a zo Slavína

ich dom ani za nič. Mala rada, keď sa s mamou smiali. A tiež mala rada, keď prišli na Slavín so školou – vtedy teda ticho nebolo. Učiteľky, samozrejme, deti neustále napomínali, ale nikto si to nevšímal. Všetci ako si vycítili, že okrikovanie nie je myslené celkom vážne. Učiteľky boli rady, že môžu deti na chvíľu vypustiť zo svojej sústavnej starostlivosti a porozprávať sa, a deti si to náležite užívali. Nesmeli síce lietať, to bolo zakázané, ale aspoň sa rozprchli po voľnom priestranstve. Chlapci sa hrali na vojakov, a predsa len trocha lietali, a dievčatá si tajomne šuškali – atmosféra prostredia na tajomstvá priam nabádala. Keď sa učiteľky nepozerali, Ela vyliezla na nízky múrik a hľadala, ako zvyčajne, svoj domov – veľkú budovu s elegantným hotelom na prízemí, ubytovňou nad hotelom a priestranými bytmi pre akademických maliarov, zberačov svetla, priamo pod strechou. Tušila, že dom opäť nenájde – je ľahké hľadiť na pamätník hrdinov, nie je ľahké dohliadnuť k domovu.

Teraz však sedí doma na koberci s výrazným grafickým čierno-bielym vzorom. Koberec je už dost obdratý. Kupoval ho kedysi Elin otec, úspešný socialistický maliar-grafik a nemenej úspešný bohém. Kupoval ho ešte v čase, keď si mohol dovoliť byť aj namyslený a nezávislý, keď po jednom použití vyhadzoval nielen ponožky, ale občas aj košeľu, skrátka v čase, kým sa stratil. Ela jeho úspech nezažila, nestihla to, oco zmizol z jej života, skôr než doň stihol vstúpiť. Zato denne zažíva jeho koberec, ved' sa na ňom hráva, a má k dispozícii jeho lietadlovú izbu blízko oblohy. Nie je to zlý domov – Ela sa snaží myslieť na všetky radosti, ktoré ponúka, aby nemusela myslieť na to, že je práve sama.

Na dlhánskom balkóne stávali v zime s mamou snehuliakov. Raz, keď skutočne riadne nasnežilo, sa im snehuliak podaril nadmieru – bol nielen vyšší ako Ela, ale dokonca prerástol aj mamu, keď mu posadila hrniec na hlavu. Mal parádnu mrkvu namiesto nosa, oči z drievok, gombíky na bruchu a v ruke metlu – všetko, čo má správny snehuliak mať. Lenže na druhý deň prišiel odmäk, snehuliak sa povážlivo naklonil dopredu a trocha nabok, odpadla mu metla a ďalšia snehuliacka výbava, a tak mama pozbierala gombíky, mrkvu dala do polievky a snehuliakovi obliekla starý maliarsky kockovaný kaftan s dlhými rukávmi. Namiesto hrnca, ktorý sa odkotúlal, mu nasadila robotnícku

šiltovku a cez rukáv zapichla do zľadovateného snehu najväčší štetec, aký našla, aby niečo mal.

„Vyzerá ako nejaký strýčko Jožko,“ uškrnula sa Ela.

„No, aspoň nás má kto v noci strážiť, Eli!“ neodpustila si mama zdanlivo veselú poznámku. „Nemusíme sa báť.“

Ela však dobre vedela, že sa mama občas bojí. Doma! Bolo to divné, pretože Ela mala doma strach, len ak s ňou mama nebola. Ako teraz.

Netrpezlivo sa zavrtila. Vidí sa jej, že už sedí pred oknami dlho, a stále nič. Pozorne načúva dôverne známym zvukom výťahu. Dokáže rozoznať, kedy ide výťah dolu a kedy nahor, presne vie, na ktorom poschodí zastavil. Keď ide, želá si, aby zvuk trval čo najdlhšie, aby výťah vystúpal až do predposledného šiesteho poschodia, najvyššie, kam môže. Na posledné poschodie už kabína nejazdí, tam je len strojovňa, umiestnená hneď vedľa ich bytu, takže sa zvuky výťahu stali súčasťou mnohých Eliných hier. A niekedy aj súčasťou čakania na mamu – najzlovstnejších chvíľ, aké si Ela vie predstaviť...

Ten večer, keď mama vymódila snehuliaka, opäť prituhlo. Ela s mamou spolu zaliezli do postele, pritúlili sa k sebe, Ela si vyložila nohu cez mamin bok, čo milovala, a hľadeli spolu na hviezdy. Keď zas pávali, bola nádherná jasná mrazivá noc.

„Potom som sa odrazu zobudila, ani neviem prečo. Najprv som nič nevidela – obloha bola temná, prišli mraky – ale mala som taký naliehavý pocit, že ma niekto sleduje,“ rozprávala na druhý deň mama pri raňajkách. „A predstav si, že keď som sa trocha rozhládala, zrazu vidím, ako k nám potmehúdsy nazerá nejaký chlap za závesom. Vyzeral strašne nebezpečne. Čistokrvný lotor. Vieš si predstaviť, ako som sa zľakla. Totiž – obe sme sa vydesili. Príšerne... a ty, Eli, si sa od strachu pocikala. Nič si z toho nerob!“

„To je čudné, mami, vôbec si nespomínam, že by som sa nášho snehuliaka zľakla. Dokonca si ani nespomínam, že by som sa naňho pozrela.“

„Hm, asi si sa zobudila len napoly, stalo sa ti to v polospánku, takže o tom nevieš, to sa stáva...“

„Ja si na to pamätám až od chvíle, keď si vyletela z postele ako drak, šupla ma do kresla a začala hrozne rýchlo prezliekať posteľ.“

Všade bolo tak studeno a mokro a neprijemne – brrr... A ten zmätok... mamuli, prepáč mi to, viem, že som už veľká... naozaj neviem, ako sa mi to mohlo stať.“

„Ale prosím ťa, bodaj by sa nič horšieho nestalo. Nech ti ani nenapadne niečo si vyčítať... Vieš čo, už o tom nebudeme hovoriť, dobre? A ani to nikomu nepovieme. Zostane to len medzi nami dvoma. Také malé tajomstvo.“

Lenže mama tajomstvo porušila. Ela to dobre vie. Mama to celé totiž vyrozprávala Klárke. Klárka je mamina mladšia sestra a Elina teta. Počas rozhovoru mali obe stíšený hlas a Ela za pootvorenými dverami musela poriadne natrčať uši, aby jej nič neušlo.

„Leni, nedramatizuj! Mokrý posteľ? Je tam toho – jednak si sa poriadne zľakla, a možno si aj prechladnutá,“ polohlasne šepkala Klárka.

Hoci tomu Ela nemohla veriť, vyzeralo to... nie je to isté, zrejme zle počula. Pritom to načúvanie za dverami bolo také napínavé. Ani mama, ani Klárka sa pri tom rozhovore rozhodne nesmiali.

Ela sa však teraz podvedome usmieva. Mama sa v noci tiež usmievala. Tak zvláštne.

Mama je skvelá, pomyslí si Ela. Má naozaj šťastie, že práve ona má takú báječnú mamu. Veľa pracuje – to nie je práve príjemné, ale niekedy sa spolu hrajú, a to teda stojí za to. Bohužiaľ sa mama často odmieta hrať. Namiesto toho upratuje alebo robí nejaký iný nezmysel, a často si číta. Vtedy sa nechce nechať presvedčiť, aby sa radšej išla hrať. A niekedy – našťastie len raz za dlhý, dlhý čas – vysvetlí Ele, že musí ísť niečo zariadiť alebo dorobiť do práce, alebo skrátka zájsť niekam, kam s ňou Ela ísť nemôže...

No a je tu to ne-ná-vi-de-né čakanie.

Ako dlho tu už vlastne sedí? Ela sa obzrela a prudko sa mykla. Ani netušila, že jej za chrbtom striehne taká hnusná tma. Všetko sa norí do temných tieňov – nábytok, koberec, pár hračiek, s ktorými sa hrala, kým nezačala čakať. A zúfať si. Teraz by mala vyskočiť a prebehnúť cez tú prekliatu tmu k vypínaču. Stačil by jeden prudký pohyb a už by tmu vnútri nevidela. Všetko by zalialo milosrdné svetlo a temný cudzí priestor by opäť nadobudol podobu ich bezpečnej izby – s gaučom, na ktorom Ela

s mamou aj spáva, so stolíkom a kreslami, ktoré Ela využíva na hranie, s obrovskou knižnicou pri stene, obrátenou ku gauču, takže Ela, keď zaspáva alebo sa prebúdzá, môže si čítať ohromne zaujímavé nápisy na chrboch kníh. Donedávna jej to ešte nešlo, ale teraz už číta omnoho rýchlejšie. ŽILA SOM S PICASSOM – napríklad. To je Elin najobľúbenejší nápis. Ťažko povedať, čo je to „picasom“, ale krásne sa to rýmuje.

Ela už skoro vstala a rozbehla sa k vypínaču. Ibaže zároveň by obratom vznikla tma za oknami a z okien by sa stali zrkadlá. To už má vyskúšané. Ela by videla časť izby ešte raz, a ešte jedno vydesené dievča, na ktoré sa práve teraz nemieni pozerat' ani náhodou. Stačí jej jeden nepokoj, jeden strach. Načo si ten pocit rozmnožovať. Odhodlane sa otočí tvárou naspäť k oknám, aby ďalej pozorovala hustnúce šero.

Na čo by tak ešte mohla myslieť? Musí to byť predovšetkým dost' bezpečné, ale pritom dost' zaujímavé, aby ju to skutočne malo šancu upútať aspoň na ďalšiu pol hodinu. Nie je zas úplne jednoduché mať dostatok bezpečných, zaujímavých, a hlavne dlhých spomienok, ak máte sedem rokov a trištvrte, chodili ste do jaslí aj do škôlky, a dokonca už pred nástupom do prvej triedy ste MUSELI ísť na tri týždne do pionierskeho tábora. Samozrejme, samy. Bez mamy! Ela sa v duchu striasla a rovno si zakázala uvoľniť spomienky týmto smerom. Kdeže. Musí myslieť na niečo krajšie, keď sa mala dobre.

Je fakt, že má veľa spomienok. Pochopiteľne, veď spomienky sú niečo celoživotné a Ela predsa žije odjakživa. Lenže všetko to skvelé a pohodové bolo vždy nejako spojené s mamou – s ňou má Ela pocit bezpečia, vlastne len s ňou sa cíti tak akosi ako jahoda v šľahačke... i keď – a Ela si zrazu uvedomila, že to tak nebolo vždy.

Kedysi – skutočne dost' dávno – sedela malá Ela vo vaničke na celkom inom balkóne, hrala sa vo vode so žltou plastovou kačičkou, a keď ju to omrzelo, prelievala vodu z jedného kalíška do druhého ako veľká pani, ktorá nalieva polievku svojim deťom. Slnko zalievalo ten iný, dobre známy balkón a odrážalo sa od hladiny tak iskrivo, až Elu pálili oči. Trela si ich pästičkami i vo chvíli, keď sa za ňou ozvali ťažké šuchtavé kroky, niečia pevná ruka ju vytiahla z vody von, zabalila do osušky

a pritísala k telu veľryby. Takému veľkému, spoľahlivému, takému jednoznačnému. Ela vkĺzla do známej vône a hneď sa rozchichotala – nad tým, ako babička nadnesene zjajkla: „Preboha, veď tá voda je už celkom studená. Takto nám kačička ešte prechladne...“, i nad tým, ako ju zámerne temer pustila, keď sa spolu skláňali po kačičku pohojdáajúcu sa na hladine. Ďalej už nebolo nič – žiadna cesta dnu, žiaden rozhovor pri obliekaní, nijaké ďalšie špásovanie – bola len tá vôňa a pocit veľkolepého veľrybieho bezpečia.

To ešte Ela s mamou bývali v prvom dome, oveľa menšom a ľudskejšom – ako by asi povedala mama –, než je ten ich dnešný. Prvý dom, ktorý si Ela pomenovala *dobrým domom*, bol iba trojposchodový. Mal pavlačové balkóny a z každej pavlače sa dalo vojsť do troch bytov. Ten, v ktorom v tých šťastných časoch bývala Ela s mamou, babičkou, Klárkou a Oliverom, bol uprostred, takže keď šla Ela s babičkou alebo Klárkou domov z prechádzky, museli prejsť okolo bytu pána Nejdla. Keď však chcel ísť domov Elin kamarát Jurko, musel okrem dverí Nejdlovcov minúť aj ich dvere. Z bytu Nejdlovcov ústilo na pavlač len malé okienko od WC, preto je jasné, akými zvukmi boli Nejdlovci známi deťom hrajúcim sa na pavlači. Z bytu, kde bývala Ela so svojou početnou rodinou, ústilo na pavlač, našťastie, aj okno od kuchyne, odkiaľ babička občas volala deti na malinovku alebo nejakú maškrtu. Okno od ich záchodu sa teda už akosi nerátalo.

No, ešteže tak, pomyslí si Ela.

Nemôže si nejako vybaviť, ako je to s oknami posledného bytu. Ten je až celkom na konci pavlače, za zatáčkou, taký zastrčený – dalo by sa povedať. Niežeby tam Ela nikdy nechodila, veď sa s Jurkom kamarátili. Hrávali sa spolu na miešanie polievok z vody a rôzne sfarbených prímiesí. Takmer čierna hlina, červená tehla, žltý piesok, zelené kúsky trávy a listov... zvláštne, že keď sa tie úžasné farby zmiešali, všetko zostalo tmavohnedé. Vždy!

Elu najviac bavilo transportovanie surovín do polievky vzdušnou cestou z dvora pod pavlačami k nim na druhé poschodie. Jurko dole naplnil malú taštičku a Ela ju motúzom priviazaným k ušku vytiahla nahor, aby obsah rovno prisypala do hrnca.

„Ha, teraz zase chýba paprika, je to príliš hnedé!“ volala na Jurka a on už bežal po ďalší kúsok tehly, roztĺkol ho kameňom na prášok a poslal rovnakou cestou.

Hrali sa aj na polievanie kvetín – a to teda Elu dostalo.

Totálne.

Boli spolu práve na pavlači, keď sa ako zvyčajne z okienka od Nejdlovcov ozvali najskôr príznačné zvuky, potom spláchnutie a vzápätí ďalšie zvuky.

„Ten zas prdí, čo?“ zaškeril sa Jurko. Vtom sa zarazil a uvážlivo podotkol: „Myslím, že sa mi chce cikať.“

„Aha.“ Ela sa domnievala, že Juro odbehne domov a ona naňho bude musieť čakať. Lenže nič také sa nestalo.

„Možno by sme mohli zaliať kvety pani Nejdlovej, čo povieš,“ podotkol Jurko, a kým si Ela stihla uviesť, ako to spolu súvisí, už si rozopínal nohavice. Na jej nesmierny údiv sa rozkročil pred kvetináčmi pani Nejdlovej, naskladanými na zemi pozdĺž zábradlia, vytiahol hadičku, akú Ela dovtedy nikdy nevidela, a spustil elegantnú spršku. Trvalo to presne tak dlho, aby Ela stihla definitívne pochopiť, že Jurka nikdy v ničom nepredstihne, pretože je skutočne od Ely podstatne starší. Ele, a to si bola istá, totiž taká fantastická hadička ešte ani nezačala rásť. Ela si zatiaľ musí potupne sadieť na záchod, keď sa chce vycikať (a i to je pokrok, pretože donedávna si ešte sadala na nočník). No, v každom prípade zatiaľ SEDÍ. Jednoznačne sedí a vždy sa obáva, aby sa otvorom neprepadla do tej zapáchajúcej žbrndy pod sebou. Fúha, keby sa tak mohla rozkročiť a vytiahnuť hadičku, akú má Juro, to by bolo niečo iné! Pravda, nie je až taká veľká, ani taká dlhá ako trebárs hadica na zalievanie trávnikov, ale úplne stačí na to, aby ňou Jurko mohol zamieriť, kam chce. Ela začala možno po prvý raz v živote nemiestne závidieť. A odvtedy sa pozorne skúmala pri každom záchodovaní.

Už rastie?

Nie.

Stále nič.

Ani náznak!